

[Heel Heerlen graaft: tegels lichten voor 'misschien wel een tempel!'](#)

NRC.nl

september 10, 2023 12:04 PM GMT

Copyright 2023 Mediahuis NRC B.V. Alle rechten voorbehouden

Length: 1081 words

Byline: Paul van der Steen

Highlight: Archeologen, vrijwilligers, tuineigenaren spitten en schrapen dit weekend in Heerlense grond. De grote hoop: een duidelijker beeld van het Romeinse verleden van de stad en Nederland

Body

Heel Heerlen graaft. Zo heet het lokale archeologieproject. **Héél Heerlen?** Nee, maar een toch flinke groep van zo'n 160 vrijwilligers blijft moedig weerstand bieden aan de brandende zon en verzengende hitte (dertig graden en meer) om resten van de Romeinse overweldigers van tweeduizend jaar geleden te vinden.

Saskia Stevens, universitair docent geschiedenis van de Oudheid en antieke cultuur aan de Universiteit Utrecht, noemt **Heel Heerlen graaft** een niet eerder vertoond staaltje *citizen science* : het betrekken van burgers bij wetenschappelijk onderzoek. In 25 tuinen wordt deze zaterdag en zondag gegraven. Ze hoopt op een beter beeld van de Romeinse nederzetting Coriovallum, de voorganger van **Heerlen**, gelegen op een kruispunt van twee belangrijke Romeinse wegen. En op vondsten die bijdragen aan het project *Constructing the Limes*, een onderzoek naar Nederland in de Romeinse tijd waaraan Stevens leiding geeft. „We weten nog **heel** veel niet.”

Scherven moeten in dit geval letterlijk geluk brengen. **Heerlen** is sinds de mijnsluitingen van een halve eeuw geleden zoekende, dus het ontleent nu graag een beetje van de broodnodige trots aan het Romeinse verleden. Bijvoorbeeld aan de in 1940 gevonden fundamenten van een badhuis, het oudste stenen gebouw in Nederland. „Met een project als **Heel Heerlen graaft** wordt geschiedenis meer dan alleen iets van stoffige kamertjes en vergeelde papieren”, zegt wethouder Jordy Clemens (SP, Onderwijs, Cultuur en Erfgoed). „Het wordt een verhaal dat je samen gaat vertellen.”

Lees ook dit artikel: Een van de compleetst bewaard gebleven Romeinse tempels in Noordwest-Europa gevonden bij het Gelderse Herwen

Aarzeling

Saskia Stevens merkte in eerste instantie aarzeling bij bewoners van het Romeinse Kwartier in **Heerlen** om mee te doen. „Na een paar weken hadden we vier tuintjes. Door meer voorlichting veranderde dat. Het gaat om putten van een vierkante meter groot en 1,20 meter diep. Het is niet zo dat hele tuinen overhoop worden gehaald. En als iets wordt gevonden wat duidt op iets **heel** groots, is het niet zo dat hele gebieden op hun kop gaan.”

Heel Heerlen graaft: tegels lichten voor 'misschien wel een tempel!'

Al met al zijn het 'proefboringen' op een enkele tientallen vierkante meters in een gebied van 410.000 vierkante meter. „Maar het zijn kansrijke plekken.”

Op een steenworp van De Vondst, het centrum voor archeologie in Limburg, heeft Peter Soudant zijn tuin ter beschikking gesteld voor **Heel Heerlen graaft**. Sinds hij twee jaar geleden zijn huis aan het Tempsplein kocht, heeft hij al het gevoel dat er iets onder ligt. „Misschien wel een tempel!” Om het graafwerk mogelijk te maken heeft hij vooraf de nodige tegels in zijn tuintje gelicht. „Ze moeten er uiteindelijk allemaal uit. Ik wil vergroenen.”

Aan één van de muren rondom hangt een vogelhuisje met een klein Romeins helmpje boven de ingang en met het opschrift, „Aves salute” („Gegroet vogels”). Als goed gastheer voorziet hij alle aanwezigen van koffie en van koel water op smaak gebracht met kruiden uit de pluktuin op de binnenplaats van De Vondst. „Allemaal Romeinse kruiden. Ik ga er geregeld naartoe om wat te halen en kook ermee, gerechten van nu en recepten uit de Romeinse tijd.”

Geroutineerd team

Soudant heeft drie generaties van de Maastrichtse familie Jamin in de tuin als 'zijn' vrijwilligers. Opa Guus (72) is van jongs af aan geïnteresseerd in zo'n beetje alle historische periodes. „Die vind je in Maastricht vrijwel allemaal terug.” Zoon Gaston (48) doet aan re-enactment als hospitaalridder uit de tijd van de kruisvaarders. „In het begin ligt dan de nadruk op zwaarden en kleding, maar de achtergronden worden hoe langer, hoe interessanter.” Kleindochter Emma (18) heeft na het behalen van haar eindexamen een tussenjaar en overweegt geschiedenis te gaan studeren. „In Nijmegen of Utrecht. De Gouden Eeuw vind ik ook interessant, maar vooral de Grieken en de Romeinen.”

Als amateurarcheologen ogen de Jamins als een geroutineerd team. Vader en zoon spannen in een mum van tijd de touwtjes voor de put van een vierkante meter groot en graven daarna zorgvuldig maar gestaag af. Emma kijkt – af en toe geassisteerd door Soudant – wat tussen de grond zit, doet het per laag in zakjes en voert de administratie.

Ik heb vannacht gedroomd van een mozaïekvloer Peter Soudant tuineigenaar

Bij de eerste tien centimeter komt zaterdagochtend van alles tevoorschijn. Ook vondsten met nul historische waarde. „Jupiler 2008”, grapt Gaston, als hij een glasscherf omhooghoudt. De hilariteit groeit alleen maar wanneer Emma even later het zand van een eveneens aangetroffen bierdopje verwijdt. „Jupiler” staat erop. „Dat lijkt al op Jupiter”, roept Soudant, nog steeds hopen op een tempel.

Af en toe komt Gerard Tichelman, een professional – hij pendelt tussen meerdere adressen –, langs voor een scan van wat is bovengekomen. Zijn kennersoog heeft meestal weinig tijd nodig. „Middleeuws”, zegt Tichelman resoluut over een stuk aardewerk waarvan de anderen hoopten dat het wellicht uit de Oudheid stamde. Maar dan is het raak: „Romeinse dakpan.”

Lees ook dit artikel: Met troffels en meetlinten zoeken de bewoners van Schijndel naar de oorsprong van hun dorp

50 centimeter

Zondagochtend is de put bij Soudant op het Tempsplein al vijftig centimeter diep. Guus Jamin administreert inmiddels. Zijn kleindochter helpt graven en vooral schrappen. Soudant: „De restanten komen er inmiddels emmergewijs uit. Middleeuws, Romeins, van alles door elkaar, omdat in later jaren ooit een kelder is aangelegd. Een archeoloog heeft gezegd dat de interessantste, minder verstoorde laag nu komt.” Lachend: „Ik heb vannacht gedroomd van een mozaïekvloer.”

Zondagmiddag om halftwee wordt bij Soudant een Romeinse mortelvloer aangetroffen. Na overleg met de professional gaat het gelegenheidsteam nog dieper en komt een spijker uit de Oudheid tevoorschijn. Twintig emmers aan vondsten levert Soudants put uiteindelijk op, met ook aardewerk en ijzerslakken uit de Romeinse tijd. Ook op andere plekken blijkt veel gevonden: aardewerk en bouwmateriaal, een fibula (mantelspeld), maar ook een

Heel Heerlen graaft: tegels lichten voor 'misschien wel een tempel!'

pijpenkopje uit de moderne tijd. „**Heel Heerlen graaft** is voor herhaling vatbaar”, vindt de Heerlense stadsrcheoloog Hilde Vanneste.

De precieze analyse van de inhoud van de honderden zakjes (en emmers) zal meer tijd vergen. Saskia Stevens verwacht daarnaast veel van het onderzoek naar sedimentair dna op de vondsten. „Bestudering daarvan duurt ook even, maar kan meer inzicht geven in het dieet van de bewoners van destijds en mogelijke ziekteverwekkers laten zien.”

[Foto Ans Brys](#)

Graphic

Foto Ans Brys

Classification

Language: DUTCH; NEDERLANDS

Document-Type: Binnenland

Publication-Type: Web Publication

Subject: Anthropology + Archaeology (96%); Volunteers (70%); Colleges + Universities (64%)

Industry: Confectionery (70%)

Load-Date: September 11, 2023

End of Document